

VALENTIN MAIER*

SURSE „NOI” PENTRU CERCETAREA ȘI VALORIFICAREA ISTORIEI UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI

Cu cei peste 150 de ani de istorie în slujba învățământului, cercetării și culturii, Universitatea din București este una dintre cele mai vechi și mai reprezentative instituții românești. Structura sa, cuprinzând la început trei facultăți, Facultatea de Drept, Facultatea de Litere și Filozofie și Facultatea de Științe, a fluctuat în timp, reflectând atât progresul științei, cât și evoluțiile societății românești, universitatea fiind un agent modernizator. Analiza asupra structurii Universității din București este una dintre căile de cercetare istorică ce ne poate revela nu doar aspecte noi sau informații puse într-o analiză nouă, care să aducă beneficii în cunoașterea istoriei instituției, dar și modul în care ea a răspuns cerințelor societății de la un anumit moment dat.

În acest sens, un capitol mai puțin cunoscut din istoria Universității din București îl reprezintă înființarea și existența, pentru o perioadă importantă de timp, a următoarelor facultăți, în ordinea înființării lor: Medicină (1869), Teologie (1881/1890), Medicină Veterinară (1921) și Farmacie (1923). Puțini dintre cei de astăzi – chiar dintre studenții acestor facultăți (poate cu excepția Teologiei, integrată actualmente în Universitatea din București, după anii de cenzură 1948–1989) – cunosc faptul că, la origini, instituția de învățământ în care ei studiază a fost înființată și a făcut parte din Universitatea din București.

Ne propunem să arătăm, în cuprinsul paginilor următoare, care sunt sursele utile în cunoașterea acestor facultăți, posibilele extinderi cognitive pe care le prilejuiesc, iar în plan practic, prezentăm și o formă de valorificare a acestei părți de istorie universitară.

Un bun început de drum în orice cercetare privind Universitatea din București îl reprezintă cea mai recentă monografie, apărută la aniversarea celor 150 de ani de existență instituțională, în anul 2014¹. Lucrarea are avantajul că utilizează o gamă variată de surse, cuprinde numeroase fotografii, tabele, grafice și utilizează din plin literatura de specialitate apărută. Tot în aceeași situație de început a cercetării, dar în categoria surselor, recomandăm periodicul „Anuarul Universității din București”, apărut între anii 1893 și 1943 (ultimul an universitar acoperit cu informații este 1941/1942). „Anuarul” reprezintă un izvor de informații despre care putem scrie, fără îndoială, că nu i-au fost încă folosite pe deplin calitățile. Surprinde complexitatea și varietatea informațiilor pe care sursa le oferă: de la structura pe facultăți și catedre, până la specializări, cursuri, seminarii; de la prezentarea diferitelor componente integrate Universității (pe lângă

* Asistent cercetare, Muzeul Universității din București.

¹ Ovidiu Bozgan, Bogdan Murgescu (coord.), *Universitatea din București: 1864–2014*, București, Editura Universității din București, 2014.

facultăți, de exemplu Observatorul Astronomic, Institutul de Fiziologie sau Institutul Național Zootehnic), până la informații referitoare la corpul didactic și didactic auxiliar; apoi, detalii despre burse și buget, despre mișcarea corpului didactic, regulamente de funcționare, modificări ale conducerii instituției și evenimente din viața academică a instituției. Desigur că și „Anuarul” este o sursă cu anumite limite în privința corectitudinii și complexității informațiilor (pe parcursul anilor de publicație sunt și unele rectificări, de exemplu în scurtele, dar prețioasele date biografice ale corpului profesoral). În plus, „Anuarul” nu este util cunoașterii perioadei de început a Universității, de la 1864 până la 1891 (primul an universitar prezentat este 1892/1893, care aduce parțial informații privind situația anterioară), și nici după 1942, când, este drept, contextul general s-a schimbat radical (cel de-al Doilea Război Mondial și instaurarea regimului comunist au reprezentat un punct de cotitură în istoria națională și a Universității din București).

Pentru problema ridicată în prezentul articol, „Anuarul” a fost o sursă importantă, cu limitele sale precizate, fiind utilizat atât în realizarea unei liste a cadrelor didactice pe care cele patru facultăți le-au avut, precum și prezentarea unor informații biografice sau de natură structurală (evoluția catedrelor și a altor componente – institute, laboratoare, clinici). Ulterior, la Biblioteca Academiei Române, cea mai cuprinzătoare bibliotecă din țară, au fost căutate toate lucrările scrise de fiecare cadru didactic identificat. Au rezultat bibliografii bogate, dar nu exhaustive. Subiectul este complex și necesită mai multe etape de cercetare. În această primă etapă am realizat o selecție a lucrărilor publicate de către unii dintre profesori, precum la Victor Babeș, un prolific autor de lucrări științifice din domeniul medical. De asemenea, lista bibliografică trebuie îmbunătățită și din alte surse, din biblioteci publice sau colecții private. Toate aceste trimiteri bibliografice, poate în parte cunoscute dacă ne gândim la profesori precum Babeș, Cantacuzino sau Marinescu, dar mai puțin știute în cazul altor profesori precum Apostoleanu sau Lalu, sunt utile în cercetarea activității acestor cadre didactice și, implicit, a celor desfășurate de facultățile din care ei proveneau. Doar familiarizându-ne cu aceste lucrări, care conțin informații ce pot fi înțelese și în afara domeniului respectiv (medicină, teologie, medicină veterinară, farmacie), ne putem îmbogăți cunoașterea. Chiar mai mult, cadrele didactice aveau lucrări publicate și preocupări dintr-o sferă mult mai largă decât domeniul în care au activat, ceea ce îi plasează în categoria unor personalități importante pentru cultura națională, dar și pentru alte domenii de activitate.

Toate aceste informații trebuie transmise mai departe, altfel ele rămân blocate în „sertarul” cercetătorului, iar știința nu avansează². În acest scop, am găsit potrivit să realizăm prezentarea primelor rezultate de cercetare prin intermediul expozițiilor digitale, câte una pentru fiecare dintre cele patru facultăți amintite. Pentru că expozițiile sunt digitale, informațiile pot avea șansa să circule mai repede și să fie descoperite de un public divers, nu doar de cel specializat. Expozițiile nu sunt un produs finit, trebuind înțelese ca o primă etapă în cercetare, adică deschiderea unui „șantier” de cercetare. În cadrul lor prezentăm informații generale despre evoluția facultății respective, liste cu corpul profesoral, cu scurte date biografice și menționări ale lucrărilor publicate. Deseori, au fost prezentate și alte aspecte, inclusiv scurte pasaje din aceste texte. Ele sunt utile pentru că, fiind vorba de cărți, căzute în uitare, suntem de părere că nu au fost

---

² În această problemă a extinderii cunoștințelor, putem să luăm cazul istoriei cancerului. Chiar dacă putem avea impresia că preocuparea față de această boală datează de câteva decenii, de fapt cercetările privitoare la ea datează cel puțin de la începutul secolului al XX-lea, așa cum lucrările profesorilor de la Facultatea de Medicină o demonstrează.

suficient valorificate. În cele ce urmează prezentăm aceste expoziții, cu realizările și provocările lor³, în ordinea înființării respectivelor facultăți.

Expoziția digitală *Profesorii de la Facultatea de Medicină – Universitatea din București (1869–1948)*⁴

Am început seria de expoziții digitale cu Facultatea de Medicină, pentru că a fost prima adăugată nucleului de trei facultăți care au format Universitatea din București la 1864 și, mai ales, pentru că ea a fost una dintre cele mai prestigioase facultăți ale Universității din București. În plus, Facultatea de Medicină (astăzi Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila” din București) a funcționat o bună perioadă de timp (1869–1948, aproape 80 de ani din cei peste 150 aniversați în anul 2019) în cadrul Universității din București, și care poate constitui pentru publicul de astăzi o surprinzătoare descoperire. De asemenea, Facultatea de Medicină a avut cea mai complexă structură dintre componentele similare ale Universității din București, reunind 34 de catedre și numeroase laboratoare, institute și clinici. La fel s-a prezentat situația și în ceea ce privește corpul didactic și auxiliar, care deservea toate componentele facultății.

Facultatea de Medicină a fost cea de-a patra înființată în cadrul Universității din București (după cele de Drept, Litere și Filosofie și Științe) și prima de acest tip din țară (22 noiembrie 1869)⁵, luând locul Școlii Naționale de Medicină și Farmacie (înființată în 1855, ambele la inițiativa lui Carol Davila). De la bun început, instituția a atras în jurul ei importante personalități și a devenit, cu timpul, mediul fertil pentru formarea și afirmarea unor mari personalități ale medicinei și culturii românești, precum Victor Babeș, Ioan Cantacuzino, Gheorghe Marinescu, frații Minovici, Iacob Felix sau Daniel Danielopolu, pentru a aminti doar câțiva. Primii profesori ai facultății își făcuseră studiile în străinătate, în principal la Paris, pentru ca, ulterior, în interiorul corpului didactic să regăsim nume importante formate la Universitatea din București sau chiar venite prin transfer de la Universitatea din Iași.

Expoziția digitală a fost gândită ca un prim pas pentru recuperarea acestei istorii universitare și mai ales pentru popularizarea ei, în vederea deschiderii apetitului pentru cunoaștere în rândurile publicului larg, dar și pentru a deschide orizonturi noi de cercetare istorică. În această etapă au fost prezentate peste 130 de cadre didactice (profesori și conferențieri) care au predat la Facultatea de Medicină din București în perioada 1869–1948. Totul s-a realizat potrivit următoarelor criterii: numele complet (eventuale variante), o fotografie, anii de viață, precizarea dacă a venit prin transfer din alt centru universitar și dacă a fost decan, precum și catedra la care a predat sau laboratorul/clinica/institutul în care a lucrat. De asemenea, am inclus pasaje din una sau mai multe lucrări semnate de respectivul cadru didactic (de obicei două lucrări). Nu întotdeauna au putut fi găsite fotografii sau informații așa cum ne-am fi dorit, de aceea rămân mai multe aspecte de îmbunătățit pe viitor. Informațiile de natură biografică au provenit în mare parte din „Anuarul Universității din București”, sursă care acoperă doar parțial necesarul de informații, și deloc ultimii ani, 1942–1948. Pe lângă „Anuar”, au fost

³ Parțial, textul de prezentare al acestor expoziții se bazează pe ceea ce a fost publicat pe site-ul Muzeului Universității din București, <http://muzeu.unibuc.ro>, la rubrica „Argument” din cadrul fiecărei expoziții digitale.

⁴ <http://muzeu.unibuc.ro/ro/profesorii-de-la-facultatea-de-medicina-universitatea-din-bucuresti/> (accesat la data de 28.06.2020).

⁵ În anul 2019 s-au împlinit 150 de ani de la înființarea Facultății de Medicină, dintre care mai mult de jumătate i-a petrecut în structura Universității din București.

folosite ca surse primare și lucrările profesorilor de la Facultatea de Medicină, în total fiind consultate peste 900 de titluri, inclusiv alte scrieri mai vechi sau mai noi.

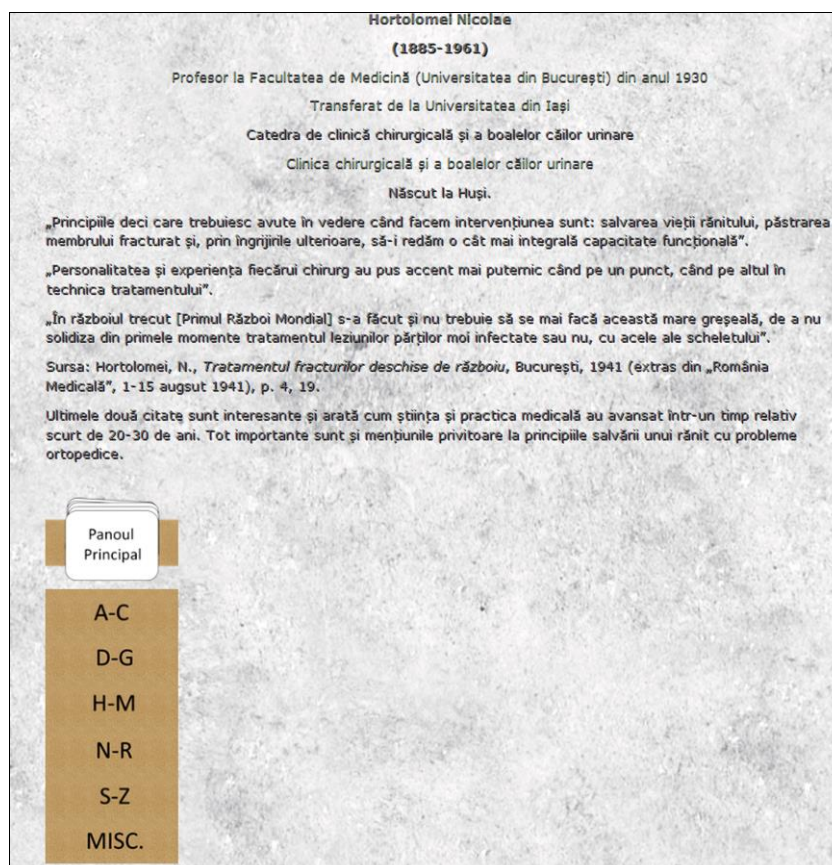

Fig. 1. Captură de imagine din expoziție, ilustrând o pagină dedicată profesorului Hortolomei Nicolae, <http://muzeu.unibuc.ro/ro/hortolomei/> (accesat la data de 28.06.2020).

Dincolo de realizările în medicină, am dorit să prezentăm și alte aspecte, mai puțin cunoscute, ale biografiei cadrelor didactice. Unele dintre ele au fost implicate în mai multe domenii, contribuțiile lor fiind greu de urmărit din cauza complexității activităților desfășurate. În același timp, pasajele reproduse din lucrărilor publicate (transcrierea s-a făcut cu păstrarea grafiei vremii) reliefează modul lor de a trata anumite probleme (nu doar medicale) și au rolul de a incita publicul larg, dar și pe specialiști. Fără îndoială, sunt profesori ai Universității din București aduși pentru prima oară în atenția interesatilor, în timp ce unii dintre ei sunt redescoperiți. Cu atât mai valabil este acest fapt în privința lucrărilor ce pot fi regăsite atât în citatele introduse în expoziție, cât și în cuprinsul bibliografiei. *Bibliografia Profesorilor de la Facultatea de Medicină a Universității din București (1869–1948)* este accesibilă publicului într-un fișier format pdf cu 50 de pagini, care poate fi descărcat de pe pagina de internet a Muzeului Universității din București⁶.

⁶ *Bibliografia Profesorilor de la Facultatea de Medicină a Universității din București (1869–1948)*, <https://drive.google.com/file/d/1ZJEiFXGLq7byxl-eVCSGpSLwSqsLlIFv/view> (accesat la 28.06.2020).

Includerea referințelor bibliografice pentru lucrările profesorilor, chiar dacă nu este exhaustivă, reprezintă o contribuție relevantă în sine și o consistentă bază documentară. Implicit, expoziția are și o valoare bibliofilă, prin prezentarea unor extrase și imagini cu realizările acestor personalități, multe dintre ele datând de la sfârșitul secolului al XIX-lea, dar și din prima jumătate a secolului al XX-lea.

Expoziția digitală a fost creată în așa fel încât să faciliteze descoperirea fiecărui cadru didactic. Am încercat să îmbinăm ideea de fișet al unei biblioteci tradiționale cu acela de bibliotecă modernă, care permite investigarea cataloagelor aflate doar la un *click* distanță. Așadar, am împărțit expoziția după numele cadrelor didactice, organizate în ordine alfabetică, în următoarele secțiuni: „A–C”, „D–G”, „H–M”, „N–R”, „S–Z” și „Misc”. În ultima secțiune, „Misc” (*Miscellanea*), au fost incluse un index al tuturor personalităților menționate („Index”), o bibliografie a surselor și lucrărilor consultate, apoi alte mențiuni („Surse”) și alte câteva anexe („Jocul Indiciilor”).

În fine, secțiunea „Panoul Principal” ne ajută să revenim la pagina de început a expoziției digitale. Pentru a face cât mai ușor accesul la informație – deoarece această expoziție digitală poate fi privită și drept un instrument de lucru (dicționar de personalități) –, pe fiecare pagină dedicată unui profesor al Facultății de Medicină au fost amplasate „scurtături” către toate aceste secțiuni.

Expoziția digitală *Facultatea de Teologie în perioada 1881–1948*⁷

Facultatea de Teologie a început să funcționeze la data de 12 noiembrie 1881. La scurt timp, facultatea și-a încetat activitatea, fiind din nou deschisă la 4 noiembrie 1884, și de abia din data de 25 iunie 1890 a primit recunoașterea oficială din partea Statului, prin includerea în cadrul Universității din București. Situația s-a menținut până în 1948, când, după reforma învățământului realizată sub controlul regimului comunist, învățământul religios din cadrul Universității din București a fost închis, el desfășurându-se, până în 1989, în cadrul Institutului Teologic. După căderea regimului comunist, în anul universitar 1991/1992 Institutul Teologic din București s-a transformat în Facultatea de Teologie și și-a reluat activitatea în cadrul Universității din București (în mod similar s-a procedat printre altele și la Sibiu, Iași etc.)

Prin această expoziție digitală ne-am propus să prezentăm primele decenii de funcționare a Facultății de Teologie pentru că este o parte din istoria Universității din București și din istoria universitară românească, poate mai puțin cunoscută⁸. La fel ca în precedenta expoziție, am încercat să aducem contribuții originale atât în ceea ce privește dezvoltarea științifică, cât și popularizarea acesteia în rândul comunității academice și a publicului interesat. De exemplu, este bine să ne familiarizăm cu multitudinea de cărți publicate de corpul didactic de la Facultatea de Teologie și cu preocupările aferente, mai ales că ele nu sunt doar din sfera teologiei. De asemenea, prezintă interes disciplinele studiate și organizarea învățământului teologic bucureștean.

La Universitatea din București, prin intermediul Facultății de Teologie, și-au desfășurat activitatea diaconi și preoți, episcopi și mitropoliți, mulți aparținând elitei religioase a vremii. Ei au fost nu doar „(în)alte fețe bisericești” sau desăvârșiți profesori

⁷ <https://muzeu.unibuc.ro/ro/facultatea-de-teologie-in-perioada-1881-1948/> (accesat la 28.06.2020).

⁸ În prezent, facultatea poartă denumirea: Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” (este unul dintre cele 15 centre de învățământ teologic ortodox din țară). În afara acestei facultăți, învățământul religios de la Universitatea din București este completat de alte două facultăți, Facultatea de Teologie Romano-Catolică și Facultatea de Teologie Baptistă, reflectând astfel și varietatea confesională din țară.

și îndrumători spirituali, ci și personalități veritabile ale culturii românești. Astfel că și această expoziție are rolul de a contribui la consolidarea imaginii Universității din București ca instituție esențială în promovarea excelenței intelectuale: nu doar a teologilor, ci și altor unor numeroși specialiști (avocați, filosofi, filologi, medici, medici veterinari, farmaciști, chimiști, fizicieni, istorici, geografi).

Expoziția digitală *Facultatea de Teologie în perioada 1881–1948* a fost împărțită în mai multe secțiuni: „Decani”, „Catedre”, „Discipline”, „Orar”, „Profesori” și „Studenti”. Am inclus și o rubrică a termenilor utili în înțelegerea acestei expoziții digitale (precum „omiletică”, „stavrofor” sau „hermeneutică”), dar și o importantă bibliografie, care a stat la baza documentării acestei expoziții. Sunt aproape 60 de pagini de titluri reprezentând publicații ale corpului didactic – peste 45 de reprezentanți; în opinia noastră, o contribuție solidă, la îmbunătățirea istoriei noastre universitare⁹.

Consultarea acestor lucrări (cărți, articole în reviste) este cheia îmbunătățirii cunoștințelor noastre care, altfel, nu vor progresa dacă nu vom căuta altele noi¹⁰. De asemenea, ar trebui să căutăm alte surse în locuri în care nu ne-am așteptat să le aflăm. Aici revine rolul cercetătorului: să identifice sursele și depozitarii lor, să le semnaleze comunității de specialiști, să le folosească în beneficiul lor și al societății în general. De aceea, considerăm că respectivele lucrări sunt surse căzute în uitare sau prea puțin utilizate, cu potențial extraordinar pentru cercetarea științifică sau pentru variate forme de popularizare științifică (aici fiind necesară și contribuția altor specialiști precum scriitorii, artiștii, specialiștii IT sau muzeografii). Îmbinarea fericită între calitatea, cantitatea conținutului și forma sa de prezentare este o altă cheie pentru progresul științei și popularizarea ei în societate în ansamblu.

O mențiune necesară se îndreaptă din nou asupra fragmentelor din cărțile incluse în expoziție. În transcrierea lor s-au făcut intervenții minimale, spre a se păstra spiritul epocii prin grafie. Selectarea fragmentelor a urmat câteva principii simple: redarea unor pasaje relevante pentru subiectul tratat în carte; expunerea unor excerpte care creionează modul de a gândi al respectivului autor; prezentarea unor noțiuni sau definiții pentru a arăta nivelul cunoașterii de la un anumit moment dat; semnalarea unor informații inedite sau a unor problematice curente anilor respectivi și nu neapărat cu profil teologic, tocmai pentru a înțelege mai bine importanța personalităților elogiare și pentru a ne lărgi orizonturile cognitive.

Expoziția digitală *Facultatea de Medicină Veterinară. Istoria primilor ani de activitate (1921–1948)*¹¹

La inițiativa lui Carol Davila, în anul 1861 a fost înființată o școală specială pentru pregătirea veterinarilor, în cadrul Școlii Naționale de Medicină și Farmacie. Inițial, ea a avut un rol militar: rezolvarea corpului de probleme pe care creșterea, îngrijirea și pregătirea cailor de război le ridicau armatei țării. Cailor de război aduc în fața specialiștilor cu

⁹ *Bibliografia profesorilor de la Facultatea de Teologie (1881–1948)*, https://drive.google.com/file/d/1W4qkbPbakIjwCDq_0R42I0ueUgkYqirK/view (accesat la data de 29.06.2020)

¹⁰ Este necesară identificarea mai multor surse, publicarea și folosirea lor. Cea mai recentă astfel de contribuție pentru istoria Universității din București este Valentin Maier (ed.), *Universitatea din București în vremea Primului Război Mondial: documente, date statistice, liste de personal, instrumente de lucru bibliografice*, București, Editura Universității din București, 2018.

¹¹ <https://muzeu.unibuc.ro/ro/expozitia-digitala-facultatea-de-medicina-veterinara-istoria-primilor-ani-de-activitate-1921-1948/> (accesat la data de 29.06.2020).

totul alte probleme decât caii de tracțiune sau de altă întrebuințare, precum cea sportivă, astfel că o instituție aparte, pentru a forma acești specialiști, se impunea (nu mai zăbovim asupra importanței cavaleriei sau a armatei la începutul istoriei statale a României, când independența încă nu fusese obținută).

Evoluția medicinei veterinare a fost în pas cu modernizarea învățământului și a societății. Începând din 1861, primele cursuri erau cele de teoria potcovitului, anatomie, mică chirurgie, zoologie, mineralogie, botanică și istoria românilor și religie, între timp adăugându-se și altele. Tot însemnate au fost și schimbările de subordonare ale instituției pentru pregătirea medicilor veterinari, oscilând între Ministerul Instrucțiunii și Ministerul Agriculturii și Domeniilor¹².

O problemă serioasă în calea pregătirii medicilor veterinari a constituit-o faptul că nu exista o instituție adecvată pregătirii lor. Problema a fost rezolvată, ca și în cazul Facultății de Farmacie, doar după Primul Război Mondial. Astfel, în anul 1921, în urma unor eforturi susținute conduse de Constantin Motaș, Școala Superioară de Medicină Veterinară a fost transformată în Facultatea de Medicină Veterinară și a intrat în cadrul Universității din București. Ca și în cazul farmaciștilor, contribuția medicilor veterinari la victoria în Primul Război Mondial și mai ales la așezarea noului stat românesc pe baze moderne se pare că au fost decisive în convingerea factorilor decizionali de importanța înființării acestor facultăți. În semn de recunoaștere pentru eforturile sale, Motaș a primit din partea colegilor onoarea de a fi primul decan al nou înființatei facultăți, cea de-a șasea din structura Universității din București.

Încorporarea în universitate a adus un plus de prestigiu și acesteia și învățământului de medicină veterinară, iar de atunci cu totul alte posibilități s-au deschis pe drumul modernizării acestui tip de învățământ și, implicit, al societății românești. Pe lângă numeroasele catedre din structura facultății, disciplinele ce puteau fi studiate, dar și corpul profesoral și auxiliar existent, importante erau și dotările acesteia. Astfel, Facultatea de Medicină Veterinară avea tot atâtea laboratoare câte catedre existau. Dar erau și clinici de specialitate, practica în medicina veterinară fiind la fel de importantă ca cea din medicina umană sau farmacie.

Tot Facultatea de Medicină Veterinară mai cuprindea și alte două instituții: Institutul Național Zootehnic și Institutul de Sero-vaccinuri „Pasteur”, cărora le-am păstrat câte o rubrică specială în expoziția digitală¹³. Munca realizată de personalul lor a ridicat prestigiul Facultății de Medicină Veterinară și, implicit, al Universității din București, prin sprijinul real pe care l-au acordat economiei (îmbunătățirea sănătății animalelor și a raselor animale pentru producția de carne, lapte, ouă etc.), și în special agriculturii țării (ramura creșterii animalelor). De asemenea, beneficii au fost înregistrate și în sistemul de sănătate (multe boli animale aveau și transmitere la om) și al dezvoltării științifice în general.

Dacă ne oprim preț de câteva rânduri asupra Institutului Național Zootehnic, vom afla că el a fost înființat de Ministerul Agriculturii în anul 1926, fiind încorporat Facultății de Medicină Veterinară, în cadrul Catedrei de Zootehnie și Exteriorul Animalelor. Profesorul titular ale acestei catedre a fost G. K. Constantinescu, care a fost totodată și directorul Laboratorului de Zootehnie și Exteriorul Animalelor și al Institutului Național Zootehnic. Numele acestui profesor îl regăsim și într-un așezământ înființat în anul 2014:

¹² Provizoratul structural al medicinei veterinare a continuat și după 1948, ea funcționând când într-un institut de sine stătător, când în institute agronomice, rezervându-i-se fie o facultate, fie doar o specializare în cadrul altui tip de facultate.

¹³ <https://muzeu.unibuc.ro/ro/institutul-national-zootehnic/>; <https://muzeu.unibuc.ro/ro/institutul-de-sero-vaccinuri-pasteur/> (accesate la data de 28.06.2020). Într-o formă ușor diferită, aceste instituții există și astăzi.

Agenția Națională pentru Zootehnie „Prof. dr. G. K. Constantinescu”. Iată că istoria universitară poate fi utilă în variate scopuri – unul dintre acestea fiind acela de a înțelege de ce această instituție nou creată poartă numele acestui profesor, care a predat și la Facultatea de Medicină Veterinară.

Informațiile prezentate despre istoria Facultății de Medicină Veterinară au rolul de a aduce în atenția publicului interesat părți mai puțin cunoscute din istoria învățământului de medicină veterinară și, totodată, din istoria Universității din București, motiv pentru care am și realizat această expoziție digitală. Ea a fost împărțită în trei mari secțiuni: „Catedre și discipline”, „Profesori” și „Studenti”, la care se adaugă rubrici speciale (dedicate celor două institute componente ale facultății) și alte prelucrări de informații (date statistice, structura extinsă a unor catedre și personalul existent).

De menționat că, în secțiunea dedicată studenților, au fost trecute mai multe informații privind conținutul anumitor cursuri la medicină veterinară, dar și detalii referitoare la practica studentescă. Iar în grupajul dedicat catedrelor și disciplinelor a fost inclusă o reconstituire a acestora, cu evoluția lor în timp, dar și structura pe catedre a Facultății de Medicină Veterinară în anumiți ani, selectați cu titlu de exemplu.

Expoziția digitală *Facultatea de Farmacie și evoluția sa în cadrul Universității din București*¹⁴

Știința farmaceutică, ca și medicina au cunoscut o dezvoltare reală în țara noastră, odată cu venirea lui Carol Davila. Un pas înainte pe calea modernizării științei, învățământului și implicit a societății a fost înființarea în 1869 a Facultății de Medicină și a Școlii Superioare de Farmacie. Ulterior, farmacia a intrat sub tutela Facultății de Medicină.

Învățământul farmaceutic a fost ridicat la rang de învățământ universitar în anul 1898, după mai multe eforturi făcute în acest scop, dar o formă corespunzătoare pregătirii farmaciștilor, precum a medicilor, nu s-a materializat decât după alte câteva decenii. Aici a fost meritul principal al lui Ștefan Minovici. Membru al unei familii renumite atât pentru realizările în medicină, cât și în cultura românească (alături de Mina și Nicolae Minovici), Ștefan Minovici a contribuit la progresul științei și a fost profesor al multor generații de absolvenți. Ștefan Minovici a înțeles foarte bine rolul chimiei în activitatea farmaciștilor. Promovând dotarea corespunzătoare pentru practica în chimie și cea farmaceutică încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea – care să poată completa teoria însușită de către viitorul farmacist –, Ștefan Minovici a susținut și ideea înființării unei facultăți de farmacie. După o îndelungată perioadă în care a încercat să convingă instituțiile abilitate să înființeze o astfel de facultate, pentru Ștefan Minovici și cei mulți dintre farmaciștii care i-au stat alături, rezultatul favorabil a venit abia în 1923. În acel an, Facultatea de Farmacie a fost înființată în cadrul Universității din București. A fost cea de-a șaptea care intra în componența Universității, structură în care va rămâne până în anul 1948. Pentru tot acest travaliu, Ștefan Minovici a fost onorat cu funcția de decan.

Dorind să atragem atenția asupra acestei părți din istoria Universității din București, am pregătit o expoziție digitală dedicată sfertului de veac în care Facultatea de Farmacie s-a aflat în structura Universității din București (1923–1948). Informațiile selectate au rolul de a ajuta la înțelegerea unor probleme ale învățământului farmaceutic și ale științei

¹⁴ <https://muzeu.unibuc.ro/ro/expozitia-digitala-facultatea-de-farmacie-si-evolutia-sa-in-cadrul-universitatii-din-bucuresti/> (accesat la data de 29.06.2020).

farmaceutice, precum: contrafacerile medicamentelor, neînțelegerile profesionale dintre farmaciști și medici sau disputele suscitade de coexistența farmaciilor cu drogheriile¹⁵.

Expoziția a fost structurată în trei secțiuni principale: „Catedre și discipline”, „Profesori” și „Studenți”. Ele au făcut posibilă repertorierea catedrelor și disciplinelor Facultății de Farmacie, a corpului profesoral și a câtorva informații privitoare la statutul de student farmacist. De exemplu, în secțiunea dedicată studenților se oferă informații privind modul în care se făcea înscrierea la Facultatea de Farmacie. Se arată ce presupunea practica farmaceutică, incluzându-se date statistice privind numărul de studenți (după sex și naționalitate) sau examenul și diploma de licență, doctoratul nu mai puțin. Pentru completarea informațiilor provenite din „Anuarul Universității din București” au fost folosite dicționare, lucrări cu caracter monografic și articole dintr-o revistă specializată¹⁶. Din consultarea celor din urmă și a lucrărilor publicate de profesorii Facultății de Farmacie rezultă că sunt încă multe aspecte ce necesită cercetări suplimentare.

Concluzii

Cele patru expoziții digitale realizate pentru facultățile de Medicină, Teologie, Medicină Veterinară și Farmacie reprezintă un prim pas în demersul mai larg pe care Muzeul Universității din București îl desfășoară în vederea recuperării memoriei istorice și a patrimoniului divers care aparține acestei instituții.

Nivelul de documentare va fi îmbunătățit în timp, astfel încât publicul să acceseze cât mai multe informații inedite și sperăm interesante despre aceste facultăți, despre Universitatea din București, dar și despre istoria învățământului superior românesc, istoria intelectualității și a științei. În plus, toate aceste expoziții digitale mai au un rol: ele completează în mod fericit expoziția permanentă a Muzeului Universității din București (poate că, în viitor, va cuprinde și panouri dedicate Facultății de Medicină Veterinară, Teologie și Farmacie, dintre cele patru doar Facultatea de Medicină având momentan un spațiu care îi este special dedicat).

Pe tărâmul digital, expozițiile vin să sporească gradul de vizibilitate pe care istoria universitară – și la fel și patrimoniul material și imaterial al Universității din București – trebuie să-l aibă. Promovarea patrimoniului (Muzeului) Universității din București în mediul *on-line* răspunde provocărilor contemporane în domeniul comunicării muzeale și permite distribuirea informației către categorii largi de vizitatori pasionați de asemenea subiecte (paginile de internet sunt astăzi mult mai accesibile pentru public decât cărțile dintr-o bibliotecă). Universitatea din București este o instituție cu o tradiție importantă în formarea specialiștilor din diferite domenii și merită ca această istorie să fie cunoscută în complexitatea ei. Bibliografiile ce reunesc scrierile cadrelor didactice de la cele patru facultăți prezentate au darul de a deschide noi orizonturi de cunoaștere și sperăm ca ele să fie consultate de câți mai mulți cercetători, care, prin colaborarea cu alți specialiști (scriitori, artiști, specialiști IT sau muzeografi), să le valorifice într-o formă adecvată prezentului.

¹⁵ Vezi, de exemplu, discursul susținut de Ștefan Minovici la inaugurarea Facultății de Farmacie, în anul 1923, din care pot fi regăsite câteva pasaje aici: <https://muzeu.unibuc.ro/ro/fragmente-din-discursul-lui-stefan-minovici-la-inaugurarea-facultatii-de-farmacie-1923/> (accesat la data de 28.06.2020).

¹⁶ „Revista Farmaciei”, 1923; Vasile Lipan, *Directorii și decanii învățământului farmaceutic din București (1855–2000)*, ed. a II-a, București, Editura Farmaceutică, 2006; idem, *Istoria farmaciei române în date*, București, Editura Farmaceutică, 2009; idem, *Dicționar biografic de farmaciști români*, vol. 1–2, București, Editura Farmaceutică, 2011; Ion Vintilescu, *Învățământul farmaceutic în România (schiță istorică)*, București, [1942]; *** *Inaugurarea Facultății de Farmacie din București. Sărbătorirea zilei de 15 octombrie 1923*, București, 1923.

Descoperind trecutul, înțelegem mai bine prezentul (vezi denumirea unor instituții precum Agenția Națională pentru Zootehnie „Prof. dr. G. K. Constantinescu”) și putem construi mai ușor viitorul, pe fundamentele învățământului și științei, ghidați de exemplul unor magiștri precum Carol Davila, Ștefan Minovici, Constantin Motaș, care au format școli și generații întregi de specialiști.

*
*   *

Pentru acces rapid la expozițiile digitale, vă recomandăm să aveți conexiune la internet pe mobil/tabletă, să vă instalați o aplicație digitală de citire a *QR* codurilor și să scanați aceste coduri cu ajutorul camerei de la dispozitivul mobil, care vă vor permite accesarea expoziției corespunzătoare.

Medicină

Teologie

Farmacie

Medicină Veterinară

Adresăm mulțumiri Bibliotecii Academiei Române (colectivul Sălii „Ion Bîanu”) și Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I” (colectivul Sălii 3 – „G. Dem. Teodorescu”), care ne-au ajutat mult în consultarea a numeroase titluri necesare documentării. Redescoperirea acestor lucrări ale cadrelor didactice a presupus consultarea lor în biblioteci publice, fără un „tratament” special, ci ca simplu cititor, ceea ce poate reprezenta un imbold pentru tinerii aflați la început de drum, să caute surse noi cu perseverență.

“NEW” SOURCES FOR RESEARCH AND CAPITALIZATION OF THE HISTORY
OF THE UNIVERSITY OF BUCHAREST

(Summary)

Keywords: higher education, medicine, veterinary medicine, pharmacy, theology, digital exhibitions, University of Bucharest, Museum of the University of Bucharest.

The University of Bucharest is one of the oldest and one of the most important higher education institutions in Romania. It has prepared specialist for different domains of activities needed by the society and its evolution and modernization somehow mirrors that of the society. Before 1948, in the structure of the University of Bucharest there were functioning some faculties that may surprise others, because, nowadays, they represent higher education institutions on their own: Medicine, Pharmacy and Veterinary Medicine. Although now it is part of the University of Bucharest, the history of the Faculty of Theology may also have a similar effect, because it started in the second half of the 19th century. These all form a part of history of the University of Bucharest not well known. It can be rediscovered employing old books and studies written by the professors of these faculties. They represent “new” sources, waiting to be rediscovered because they were published in the second half of 19th century and the first half of the next, but later they were not too much used, although they store information relevant for a number of different subjects.

These sources are brought into attention of the public through the use of digital exhibitions, on the internet site of the Museum of the University of Bucharest. These exhibitions represent a first step to reevaluate this forgotten knowledge and histories of these faculties, and also to increase the level of the accessibility of the information.